

FORSØG MED JORDBÆRSORTER I 100 ÅR

Af Knud Nordgaard¹⁾

"Jordbærblomst. Du yndige! Du viser dig,
og vellyst og himmelske anelser
gennemstrømmer mig".

Chr. Winther: "Blomstersproget", 10. opl. 1898.

En varm juldag 1878 kan man forestille sig, at handelsgartner D. T. Poulsen (den senere så kendte planteskoleejer) har besøgt Landbohøjskolen have og truffet docent J. A. Dybdahl i jordbærhaven. Docenten har vel modtaget ham hjerteligt og måske sagt: "Goddag og velkommen og til-lykke hr. handelsgartner!" D. T. Poulsen havde netop d. 21/6 s.å. etableret sig som handelsgartner ved Roskildevej i København. Men samtalen har, kan man forestille sig, drejet sig om jordbær og frugtbuske. "Nu gælder det manuskriptet til bogen" må Dybdahl have sagt eller tænkt.

Det vi med sikkerhed ved er, at manuskriptet til en bog om "Jordbær- og Frugtbusk-arter" var færdigt, da Dybdahl døde d. 25/5 1879, og D. T. Poulsen, der havde været assistent ved Landbohøjskolen fra 1. okt. 1874, havde lovet Dybdahl at besørge udgivelsen af bogen. Den udkom også i 1879.

Den 6. juli 1978 udkom den indtil videre sidste meddelelse om sorts-forsøg med jordbær fra Statens Planteavl-forsøg. Dette gav mig lyst til at skrive lidt om forsøg med jordbærsorter i 100 år, give en slags oversigt over forsøgene og bringe spredte træk af jordbærsorternes historie.

Oversigten omfatter 14 danske forsøg^{x)} + Dybdahls iagttagelser. Der er i alt afprøvet ca. 220 sorter, deraf de 99 af Dybdahl. Nogle få sorter af hans sortiment er senere afprøvet i egentlige forsøg.

^{x)} Ved "forsøg" forstås en forsøgsserie, d.v.s. at der som regel har været flere forsøgssteder eller flere forsøgsværter, men med samme eller nogenlunde samme forsøgsplan på ca. samme tid. F.eks. var sortsforsøget 1967-69 anlagt ved Blangstedgård, Hornum, Spangsbjerg og Virum forsøgsstationer efter samme plan og kaldes derfor her i artiklen for et forsøg.

JORDBÆR-

og vore vigtigste

FRUGTBUSK-ARTER,

gjennemgaaede med Hensyn til

deres Udvikling, Betydning, Varieteter, Dyrkning paa Friland,
Sygdomme m. m.

af

J. A. DYBDAHL,

Docent ved den kgl. Veterinær og Landbohøiskole,
Red. af «Tidssk. f. Havevæsen».

Med en Deel Træsnit og 6 Tavler med kolor. Afbildn.

KJØBENHAVN.

FORLAGT AF G. E. C. GAD.

S. L. MØLLERS BOGTRYKKERI.

1879.

De fleste jordbærsorter er kun afprøvet i ét forsøg, formentlig fordi disse sorter er fundet uegnede under danske jordbunds- og klimaforhold eller af for ringe kvalitet. De 12 sorter, som har været med i 3 eller flere forsøg er i kronologisk orden samlet i tabel I. I tabellen ses, hvornår sorterne er afprøvet, og den genspejler udviklingen i jordbærsortimentet. Nye sorter er kommet til og gamle er gået fra.

Jordbærsorter 1866-77

J. A. Dybdahls bog havde efter tidens skik et indholdsrigt titelblad: "Jordbær- og vore vigtigste Frugtbusk-arter, gennemgående med Hensyn til deres Udvikling, Betydning, Varieteter, Dyrkning paa Friland, Sygdomme m.m. Af J. A. Dybdahl, Docent ved den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Red. af "Tidssk. f. Havevæsen". Med en Deel Træsnit og 6 Tavler med kolor. Afbildn. København. Forelagt af G. E. Gad. 1879".

Efter bogens 389 tekstsider følger 36 sider med "en tabellarisk sammenstilling af iagttagelser" af dyrkede jordbærsorter. Der berettes om sorterens frugtbarhed, frugternes størrelse og kvalitet (points 1-5); der er noteret om modnings-datoer, blomstringens begyndelse, frugtsætning, blomsterskaftets længde, blade og udløbere, plantens frodighed m.m. (points 1-3). Det er disse sider med tabeller, der kan sammenlignes med nutidens forsøgsberetninger.

Docent Jens Andreas Dybdahl var i 1863 blevet ansat som den første lærer i havebrugsfag ved Landbohøjskolen og allerede fra 1866 findes der 14 notater om jordbærsorter. Det er dog mest fra årene 1872-77 der er omfattende notater, således blev i 1874 iagttaget 95 sorter og i 1877 i alt 47 sorter, medens 1875 og 76 kun noterer sig for 5 og 7 sorter. Nogle sorter er iagttaget 5-6 gange, andre færre gange, helt ned til et enkelt år.

Lad mig her fremdrage enkelte karakteristiske sorter.

En af datidens hovedsorter var 'Atkinson'. Den skal være tiltrukket i 1820 i England. Det var en frodig, middelstor, hårdfør plante, velegnet for svær jord og med sine dybtgående rødder også for forholdsvis let jord. Den fik højeste points for frugtbarhed (5-4½), men tallene for kvalitet lå mellem 2 og 4; karaktererne går også her fra 1 til 5. "Man begår ofte den fejl at plukke frugterne for tidligt", skrev Dybdahl.

'Rosenjordbær' opnåede p.g.a. god kvalitet ca. 20 pct. højere pris end 'Atkinson' ved torvehandel. Dets noget ejendommelige frugter var kegleformede og med tydelig udviklet hals, temmelig mørkt rødt. Points for frugtbarhed svinger mellem 2 og 5. 'Rosenjordbær' blev tilfældigt fundet i 1808 under en rosenbusk hos haveyrker Davidson i Aberdeen, Skotland; deraf sortens navn.

Nævnes må også det oprindelige 'Ananasjordbær', hvis navn kan føres tilbage til 1760, men som i Dybdahl's notater findes under synonymet 'Old Carolina'. Ananasjordbær var også en fællesbetegnelse for storfrugtede jordbærsorter, der var fremkommet ved krydsninger mellem flere *Fragaria*-arter.

En af disse sorter var 'Délicieuse', antagelig tiltrukket 1851 i Belgien. Planter af denne sort blev leveret til Landbohøjskolens have af den ivrige plantesamler plantør Hans Jacobsen (1815-91), Hesede. Den fik høje points for både frugtbarhed og kvalitet gennem flere år. 'Délicieuse' blev af Dybdahl betegnet som velegnet til handelsbrug, men manglede "rødme" i spidsen og på skyggesiden "selv om de er fuldkomment modne".

Tre af Dybdahl's sorter holdt sig så længe, at de senere kom med i forsøg. 'Jucunda' blev iagttaget i årene 1872-73-74 og 77. Frugtbarheden blev de fleste år vurderet højt, 4 $\frac{1}{2}$ -5 i points. Kvaliteten svingede mellem 3 og 4; smagen "synes at være god eller lidt fløv", skrev Dybdahl. 'Jucunda' blev afprøvet i statsforsøg så sent som i 1961-63, og af 16 sorter blev den nr. 13 m.h.t. ydeevne (kilo bær pr. 100 m²).

I 1914-18 blev i statsforsøg medtaget en sort under navnet 'Henriette Nimb'. Om denne skrev forstander Edv. Christiansen i beretningen (nr. 144): "Henriette Nimb er for øvrigt så lig Jucunda, at de vanskeligt kan skelnes fra hinanden". Og videre: "I 1890 fremkom to nye sorter, Walluf og Ehlers Fruchtbare. Det viste sig dog snart, at begge var synonyme med Jucunda, og det samme synes at være tilfældet med Henriette Nimb". Derfor er i tabel I markeret forsøg med punkterede linjer ud for 'Jucunda', hvor det har været 'Henriette Nimb', som lagde navn til.

Også jordbærsorten 'Amazone' er synonym med 'Jucunda' (187. beretn.). For øvrigt er den ægte 'Jucunda' tiltrukket i England og bragt i handelen 1854.

Den anden af Dybdahl's sorter, der har været med i senere forsøg er 'Vicomtesse', hvis fulde navn er 'Vicomtesse Héricart de Thury'. Dybdahl's points gennem 5 år er med en enkelt undtagelse høje. "Middelstort bær af fortrinlig smag" skriver han. 'Vicomtesse' angives at være tiltrukket 1849 i Frankrig og blev på Dybdahl's tid "dyrket efter en meget stor målestok" i Paris' omegn. Også i København spillede den "en anseelig rolle som torvejordbær".

I mere end 60 år holdt 'Vicomtesse' sig som jordbærret over alle jordbær, helt til efter 1909 da sorten 'J. A. Dybdahl' fremkom. Dette fremgår også af Gartnerforeningens tre forsøg i årene 1910-16. Her brugte man almindelige karakterer til kvalitetsbedømmelser, og næsten overalt fik 'Vicomtesse' rent ug; i alt 9 gange ug, 1 gang ug; i handelsværdi og i 1915-16 mg i fasthed, langt foran sine konkurrenter. Men i udbytte, der i forsøgene var rene vejetal, kunne den som regel ikke klare sig.

Den tredje sort fra Dybdahl's notater er 'Lucida perfecta'. Det er vel nok den morsomste af alle jordbærsorter. Dybdahl har iagttaget den i 3 år og med vidt forskellige points. Men d. 26/7-73 noterer han: "1. kvalitet, smukt rund, lyst brunrød frugt", og 1874 tilføjer han: "Frugten holder sig kun et par timer efter at være plukket". I beskrivelsen hedder det, at "kødet er udmærket aromatisk, sødt men tillige vinsyrligt".

'Lucida perfecta' var sent moden, i 1874 fra 14/7 til 8/8. Planterne af L. p. beskrives som meget kraftige og længelevende. "Den har en lav vækst, bladene hæver sig kun lidt over jorden, henad hvilken de ofte ligger en meget ejendommelig bladudvikling". (Beretn. nr. 144 fra statsforsøg bruger ordene "næsten tiltrykt vækst").

'Lucida perfecta' er tiltrukket i 1861 i Frankrig som en krydsning mellem *Fragaria lucida* og en sort ved navn 'British Queen', angiver Dybdahl. I de forsøg den er afprøvet, sidst i statsforsøg 1914-18, har den på ingen måde klaret sig.

Dybdahl lagde megen vægt på sortsbeskrivelser for at være sikker på sortsægthed hos de planter, han iagttog, og for øvrigt som almindelig oplysning.

Alm. dansk Gartnerforenings forsøg

Der er et mærkeligt langt spring i tiden fra J. A. Dybdahl's notater og points til egentlige forsøg med jordbærsorter. Springet er mærkeligt, for når arbejdet var sat i gang ved Landbohøjskolen, ville det have været naturligt at videreføre og videreudvikle det.

Her kan anføres, at sorten 'Abundance' blev indført til Danmark i 1884, men dens oprindelse er for øvrigt ukendt (beretn. nr. 144). 'Abundance' blev i årtier en af hovedsorterne i dansk jordbæravl. Den kaldes et syltebær, hvad den også er med sine ret små, faste, mørkerøde frugter. Men har man smagt et af de først modne, ret store nyreformede bær, når det er helt modent og varmt af solskin, direkte plukket fra planten, så glemmer man det aldrig. 'Abundance' har jordbærsmag så det forslår.

Tilløb til forsøg har der været flere gange. Det jyske Haveselskab, stiftet 1873, anlagde straks en frugthave ved Århus og senere 20 andre såkaldte "forsøgshaver", men det blev så vidt vides ved frugttræerne. Det kgl. danske Haveselskab begyndte i 1889 en planmæssig prøvedyrkning med nye planter. Alm. dansk Gartnerforening gik i 1902 ind for tanken om "sammenlignende kontroldyrkningsforsøg med forskellige stammer af de vigtigste køkkenurter", men først i 1908 blev der bevilliget penge dertil. Som forsøgsleder antoges handelsgartner P. Jensen, Stege, men jordbær har kun været en brøkdel af alt det P. Jensen og mange andre med ham måtte arbejde forsøgsmæssigt med.

Allerede i 1909 blev ved Odense anlagt forsøg med jordbærsorter hos 4 værter. Her og i alle senere forsøg (navnlige statsforsøgene) er udbyttet af modne bær blevet omhyggeligt vejjet for hver af sorterne. Disse udbytte-tal har i forbindelse med kvalitetsbedømmelser af forskellige art været de nøgne fakta, som forsøgene førte frem til, og jordbær dyrkerne kunne bruge ved valg af sorter.

Udbyttet i Odense-forsøget blev vejjet i 1910 og 11, og der blev foretaget kvalitetsbedømmelse i 1911. I forsøget deltog 12 sorter. Her møder vi to sorter, der længe blev hovedsorter i dansk jordbæravl: den ovenfor nævnte 'Abundance' og den tidlige, lyserøde 'Deutsch Evern',

tiltrukket af J. Böttner, Frankfurt a. d. Oder. Begge var i forsøget de højstydende henholdsvis med 10,220 pund og 9,870 pund pr. td. land i gennemsnit af 1910-11. En anden af tidens favoritter var 'Sejrherreren' med 6,510 pund bær og middelgode points for kvalitet. Den lave placering vakte forundring blandt jordbæravlere, som udtrykte det i artikler i Gartnertidende.

Man må heller ikke tro, at fordi en sort klarer sig dårligt i forsøg, så forsvinder den straks hos avlerne. Efter et i 1920 udsendt spørreskema var 'Sejrherreren' endnu blandt de 6 alm. udbredte sorter ud af 28 (187. beretn.). Jeg husker den tydeligt fra min elevtid i 20'erne. I mindre omfang blev sorter som 'Lucida perfecta' og 'Vicomtesse' dyrket endnu i 1920; den sidste mest til "privat brug".

Et eksempel på en helt naturlig udvikling for en god jordbærart har man i sorten 'J. A. Dybdahl'. Den er tiltrukket af H. H. Larsen, Rislund v. Århus. Da Gartnerforeningen afholdt et nyt sortsforsøg i 1912-14 var 'Dybdahl' med. I dette forsøg deltog 21 sorter, hvoraf de fleste blev afprøvet 3 steder, nemlig på Emdruphøj, N. for København, ved Stege og ved Horsens. 'Dybdahl' var med sine "gennemgående store, klart røde bær" den førende sort i kvalitet (efter 'Vicomtesse', naturligvis) og med pæne udbyttetotal, 15,820 pund pr. td. land ('Vicomtesse' 8,680 pund, 'Abundance' 22,260 pund). 'Dybdahl' er senere afprøvet i forsøg efter forsøg helt frem til 1969. I 1948 skrives om denne sort: ". . . . lægger antagelig beslag på ca. 60-80 pct. af jordbærarealet her i landet" (medd. 411).

Selv om det ligner en simpel opremsning af sortsnavne, så bør fra forsøget 1912-14 nævnes syltebærret 'Weserruhm' (17,370 pund pr. td. land), den storfrugtede 'Späte v. Leopoldshall' og 'Königin Luise' med runde faste bær. De to sidstnævnte havde dårligt udviklede støvdrage-re, og derfor svingede udbyttet efter år, dyrknings- og bestøvningsforhold.

I årene 1915-16 blev gennemført et nyt, tredje forsøg med 11 sorter, denne gang hos P. Jensen, Stege, på lermuldet jord og ved Orebygård, Falster, på mosejord. En af sorterne var 'King George V', der lignede 'Dybdahl' overmåde meget. Den var i 1912 udstillet (nyhed) på en havebrugsudstilling i London, så det må have været vågne folk, som tog den med i Gartnerforeningens forsøg 1914.

Vi er så vant til, at jordbær er røde (vel helst mørkerøde) og faste i kødet, at der kan være grund til at nævne sorten 'Aurora' med store runde frugter. "Farven mat rosenrød, på skyggesiden næsten helt hvid. Kødets farve klart hvid, frugten løs og saftig og af fin krydret aroma, der minder en del om smagen hos Lucida perfecta. Bærrene er meget uholdbare" (beretn. 187). 'Aurora' var i Stege den fjerdebedste i udbytte, ved Orebygård den næstbedste.

Ud fra forsøgsresultaterne i 1915-16 kan man se, hvor vanskeligt det er at overføre erfaringerne til praktiske formål. Udbyttet blev opgjort i pund pr. 100 alen af jordbærplanter. På lerjord gav 'Abundance'

Jordbærsorterne J. A. Dybdahl, Deutsch Evern, Königin Luise, Abundance, Alpejordsbær og Lucida perfecta, malet af Ellen Backe allerførst i 1930'erne.
Landbohøjskolens havebrugsinstitut

150 pund og 'D. Evern' 172 pund, altså var 'D. Evern' klart den bedste. Men på mosejord gav 'Abundance' 84 pund mod 'D. Evern' 52 pund. Bortset fra det meget lavere udbytte var rækkefølgen vendt om. Lignende eksempler findes i flere senere forsøg; og det er vist for øvrigt almindeligt anerkendt, at jordbunden kan spille en rolle for mange sorters trivsel.

Statsforsøgene

Siden 1915 har der ved Statens Planteavlsvforsøg været arbejdet med jordbærsorter dels gennem sortsforsøg dels ved forædlingsarbejde (tiltrækning af nye sorter). Oversigten her omfatter 11 forsøgsserier (8 meddelelser og 1 beretning).

Som en foreløber for Statens Havebrugsvforsøg var der i Spangsbjerg ved Esbjerg anlagt forsøg bl.a. med jordbærsorter. Forstander Niels Esbjerg var den ledende her ligesom senere ved Blangstedgård, Odense. Forsøget strakte sig over 3-4 år (1911-14), og det er bemærkelsesværdigt at udbyttet til sidst var "omtrent lige stort for hver af de 5 sorter" i forsøget.

De egentlige statsforsøg kan inddeles i tre perioder:

1. 1914-30 med 4 forsøg, alle uden smagsbedømmelse
2. 1930-52 - 1 - , - - -
3. 1952-78 - 6 - , - med -

Den sidste periode kunne kaldes Senga Sengana-tiden.

1. Uden smagsbedømmelse. Allerede i 1914 var under Niels Esbjergs ledelse et sortsforsøg i gang, der i 1915 blev overtaget af staten sammen med forsøgsstationen Spangsbjerg. Tilsvarende forsøg blev iværksat på Blangstedgård 1915-18.

Der var tale om rigtige forsøg med mange fællesparceller, værne-rækker, omhyggelige vejninger, nøjagtige tællinger og notater ledet af professionelle forsøgsfolk.

For at finde de "til dyrkning bedst egnede og mest værdifulde" sorter undersøgte man "ydeevne (udbytte), modningstid, bærrenes størrelse og evne til at tåle transport" samt afhasning og planternes modstand mod sygdom og tørke (144. beretn.). Der var, selv om man ikke havde smagsbedømmelser, mange kvalitetsegenskaber til undersøgelse.

Nye og bedre sorter fandt man dog ikke i dette forsøg. 'Deutsch Evern' og 'Abundance' stod klart i spidsen ved Spangsbjerg og på Blangsteds svære, rå markjord klarede 'Späte v. Leopoldshall' sig bedst.

På de samme to forsøgsstationer blev afholdt forsøg i 1921-23 og 1926-30 med nogle nyere sorter sammenlignet med de gamle. 'Abundance' trivedes nu bedre ved Blangsted og blev i 1927-28 klart nr. 1 i udbytte. I meddelelsen om forsøget blev brugt "forholdstal for udbyttet" ved siden af det egentlige vægtudbytte i kilo pr. 100 m² (medd. 174). Forholdstal giver bedre oversigt over sorternes ydeevne. Fremgangsmåden er den, at udbyttet af en målesort sættes til 100 og de an-

dre i forhold dertil. 'Abundance' ved Blangsted fik 122, langt foran de fleste andre.

Som målesort brugte man for øvrigt en helt ny sort: 'Spangsbjerg 5', som man ventede sig meget af, og den var den bedste ved Spangsbjerg forsøgsstation i 1926-30 og havde "store til meget store frugter, aflange, faste og af en stærk, klar rød farve", men havde en "noget melet og tør smag" (174. medd.).

'Spangsbjerg 5' var en sort, der efter afstamning og habitus nærmest hører til i periode 2, var en slags foreløber for denne periode.

2. De hjemmeavlede sorter. Forstander Edv. Christiansen, Spangsbjerg forsøgsstation, der i mange år stod for såvel tiltrækningen som sortsforsøgene, skrev i 1946: "For tiden går interessen mest i retning af sorter, der enten er udpræget store spisebær eller faste, små, mørkerøde syltebær. Sorter, der indtager et mellemstadie, har mindre interesse" (Havebrugsleksikon). Sorten 'Spangsbjerg 5' var et typisk eksempel. I ovennævnte forsøg var vægten af 100 bær helt oppe på 990 g, hvor f.eks. 'Deutsch Evern' lå på 580 g (174. medd.).

Forædlingsarbejdet ved Spangsbjerg havde et betydeligt omfang. 'Deutsch Evern' x 'Späte v. Leopoldshall' gav en frøplante nr. 7441, der blev krydset med en sort ved navn 'Culver'. Efter udsæd fra krydsningen fik man mange frøplanter og "i denne serie af frøplanter har ca. 10.000 enkelte planter været under kontrol" (411. medd.).

I 1945-47 kom 5 numre fra dette forædlingsarbejde til afprøvning i et forsøg og tre havde fået regulære sortsnavne. Denne gang var forsøgsstederne: Blangsted, Spangsbjerg, Hornum i Himmerland og Virum N. f. København. Nogle af resultaterne fremgår af tabel II.

'Ydun' blev i nogle år meget dyrket; alle ville prøve den.

3. periode. Senga Sengana-tiden. For omtrent 30 år siden kom fra R. v. Sengbusch, Hamburg, en lang række Senga-sorter. I forsøg 1957-58 var den nu så velkendte 'Senga Sengana' langt den bedste; den er siden blevet dyrket overalt i Danmark, og den har været med i alle senere forsøg, i alt 6.

Tabel II. Tre nye, ydedygtige sorter.

Sort	100 bær gns. gr.		Forholdstal for udbytte, begge år	
	1. høstår	2. høstår	I alt	Fejlfri
J. A. Dybdahl	730	652	100	100
Deutsch Evern	622	516	108	101
Nr. 338 Freja	684	544	210	214
Nr. 516 Ydun	668	678	271	268
Nr. 839 Rubin	736	620	226	221

Alle disse forsøg er gennemført efter et nogenlunde ensartet skema. Udbyttet er anført som gennemsnit af 2 eller 3 års høst. Tidligheden er udtrykt ved udbyttet i første trediedel af plukkeperioden, bærstørrelsen som vægten af 100 bær. Så følger en række egenskaber, også smag og farve, der er bedømt ved points fra 1-10, 10 = bedst. Plukkepræstation for de forskellige sorter er noteret som min./kg eller kg/time. Konserverings- og husholdningstekniske egenskaber er bedømt på forskellige måder. Alt i alt er der tale om fyldige og vel gennemførte forsøg.

I de 6 forsøg i tidsrummet 1957-1976 er afprøvet i alt 72 sorter + 2 kloner af 'Dybdahl'^x). Det sidste forsøg havde to forsøgssteder nemlig Blangsted og det nærliggende Årslev og lederen var lic. agro. Axel Thuesen. I 1965 kom en ny sort, 'Zefyr', i handelen fra Spangsbjerg. Den modner tidligt, giver ret stort udbytte, er god til drivning i kold mistbænk og har pæne smagspoints. 'Zefyr' har deltaget i fire forsøg. Det er forståeligt, at de gamle sorter er fortrængt af nye, først og fremmest af 'Senga Sengana'. I 1967-69 var 'Abundance' endnu med, men opnåede i gennemsnit af 4 forsøgssteder kun 96 kg/100 m² mod 'Senga Sengana' 181 kg/100 m² og smagspoints henholdsvis 3,4 og 5,9.

'Senga Sengana' bliver dog mod slutningen af perioden stærkt trængt af nye sorter, 'Cambridge Vigour', 'Aroma', og i det sidste forsøg 1975-76 blev 'Senga Sengana' kun nr. 8 ud af 12 sorter m.h.t. udbytte, men i smag og farve tilsammen holdt den sin førsteplads.

For at anskueliggøre forskellen på sorterne i dette sidste forsøg kan nævnes at 'Dulcita' gav 25,1 tons/ha i gns. af 2 års høst, 'Litessa' gav 25,0 og 'Senga Sengana' 18,5 tons/ha. Både 'Dulcita' og 'Litessa' er storfrugtede sorter; det giver store plukkepræstationer i kilo pr. time, men bærrerne får "let trykskader efter transport" (medd. 1431).

Oversigter

I følgende tre tabeller er nogle hovedpunkter søgt belyst for at vise lidt af udviklingen gennem 100 år som et resumé og supplement.

Mange problemer med jordbærsorter er kun overfladisk berørt i denne artikel (plukkepræstationer, bærrernes fasthed og transportevne, C-vitaminindhold, botaniske kendetegn o.s.v.). Det var heller ikke tanken at give en fuldstændig redegørelse, og bærrerne er stadig røde, saftige, velsmagende og sunde.

^x) Alle jordbærsorter er naturligvis kloner; der er her tale om to fremavlede kloner ("stammer") af Dybdahl.

Tabel III. Eksempler på bærudbytte i udvalgte forsøg. Atkinson beregnet efter 1 års høst, opgivet af Dybdahl.

Sort	År	Udbytte, gns. af 2 års høst	
		Pund/td.l.	kg/100 m ²
Atkinson	1877	6900	63
Vicomtesse	1910-11	8610	78
Deutsch Evern	1910-11	9870	90
Abundance	1910-11	<u>10220</u>	93
-	1957-58		108
Dybdahl	1957-58		108
Ydyn	1957-58		185
Senga Sengana	1957-58	18,4 tons/ha	184
Dulcita	1975-76	25,1 tons/ha	251

Tabel IV. Forskellige måder for point-givning.

	Points-skala	Bem.
J. A. Dybdahl	1-3; 3 = bedst	Frodighed m.m.
-	1-5; 5 = bedst	Frugtbarhed, kvalitet, bær st.
Gartnerforeningen	ug, ug-, mg+ o.s.v.	Smag, fasthed, plukning m.m.
-	1, 2, 3 o.s.v.; 1 = ug	Smag og handelsværdi
Statsforsøg	1-10; 10 = bedst	Smag, farve m.m.
-	+, ++, +++	Meldug; +++ = stærkest modtagelig

Tabel V. Smagsbedømmelser; ang. points se tabel IV.

Sort	1870-77	1910-11	1912-14	1915-16	1957-58	1961-63	1965-67	1967-69	1972-74	1975-76
Vicomtesse	4 1/2	1 = ug	ug	ug						
Deutsch Evern		2	ug-	g	6,2					
Abundance		6	g+	tg	4,7			3,4		
Dybdahl				mg	7,8	7,0	6,3	6,0		
Senga Sengana					6,3	6,7	5,7	5,9	7,2	7,2
Dulcita										7,2
Litessa										5,0

Litteratur

Esbjerg, Niels: "Havebrugets Forsøgsvæsen" i Nord. III. Havebrugsleksikon 3. udg.
Nordisk Illustreret Havebrugsleksikon 5. udg.: Artikler om jordbær og personalhistorie.
Pedersen, A.: "Forsøg med Køkkenurter" i Aar bog for Gartneri 1920.
Statens Planteavlsvforsøg: Beretning nr. 144 og 187; meddelelse nr. 108, 174, 411, 619,
734, 986, 1362 og 1431.

Noter

1. Hortonom 1931, overgartner ved Skt. Hans Hospital ved Roskilde indtil 1970, en tid konsulent for Kolonihaveforbundets Københavnskreds.

